

СТАНОВИЩЕ

от проф. Доротеа Г. Стефанова, ДН, за дисертационния труд на Валентин Янков Вуков на тема „УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА СИСТЕМАТА ЗА ПРИЕМ И КОНТРОЛ ПРИ ПОДРАСТВАЩИ БИАТЛОНИСТИ В СПОРТНИТЕ УЧИЛИЩА В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ” за присъждане на образователната и научна степен ДОКТОР в професионално направление 7.6.”Спорт”

В.Вуков се представя с дисертационен труд в обем 137 страници с 10 приложения към тях.

Още от увода на дисертационния труд изпъква неговата **актуалност**: необходимостта от актуализиране на занемарената в последните години **система на подготовка на младежи в училищна възраст** в областта на биатлона – основна предпоставка за постигане на подобаващо участие на България в световния елит.

Вижданията на дисертанта по така формулирания проблем са изложени в три до голяма степен самостоятелни части (глави). **В първата** се прави подробен анализ на организацията на учебно-тренировъчната работа в системата са спортните училища и школи. Констатира се „хаотичен като качество процес на обучение и формиране на двигателните качества на децата, липса на баланс между общообразователната и спортната подготовка на децата...”. В отговор на тези констатации Вуков аргументирано обосновава необходимостта от създаване на „система за наблюдение, анализ и контрол на дейностите, свързани с обучението на учениците от спортните училища в България”.

Като се има предвид, че обект на внимание са деца в ученическа възраст, напълно оправдано е да се изяснят техните физиологични особености и биоенергетиката на биатлона.

Литературният обзор на дисертацията показва голяма осведоменост на автора по въпросите на тренировката и адаптационните процеси, но според мен, изложението е прекалено подробно, поради което се губи насочеността му конкретно към натоварванията в биатлона (например характеристиката на видовете мускулни влакна; връзката между енергоразхода и развиваната работна мощност и др.). В редица случаи липсват цитати при представяне на конкретни цифрови данни (напр. с.39-42).

Втората глава включва добре формулирана целта на разработката и на предвидените за постигането ѝ задачи, осигуряващи нейното изпълнение.

Впечатлява боят на изследваните момчета и момичета на възраст 12-19 години, трениращи биатлон – 202 общо. Те изпълняват точно описани 9 спортно-педагогически теста за определяне на тяхната обща и специална работоспособност. Резултатите са обработени статистически чрез вариационен и факторен анализ. Последният има важна роля при последващата разработка на предлаганата от Вуков „Единна система по спортна подготовка в спортните училища в България”.

Глава трета, която според мен е с най-голяма тежест, са подложени на критичен анализ получените спортно-техническите тестове резултати, показващи средно ниво на развитие на специалната физическа подготвеност на учениците биатлонисти, ниво, което „не отговаря на съвременните изисквания на биатлона и не задоволява претенциите на България като световна сила в този спорт”. Това стимулира дисертанта да разработи „нова,

съвременна методика за развитие на двигателните качества на учениците от спортните училища, занимаващи се активно с биатлон”.

На основата на прецизна статистическа обработка на експерименталните данни Руков представя нови, актуални нормативни таблици за оценка на двигателните способности на биатлонисти ученици в спортните училища от двата пола. Оценявам това като **съществен принос** за теорията и практиката в този възрастов диапазон.

Акцентът на вижданията на дисертанта за възможностите за осъществяване на оптимизация на обучението и тренировката по биатлон в ученическа възраст е създадената от него „Единна система по спортна подготовка в спортните училища в България”. Представена е подробно, ентузиастично аргументирано и ясно, с много добри илюстрации.

Специално трябва да отбележа и оценя високото качество на илюстрациите на експерименталните резултати.

Не приемам критичните бележки по отношение на нашата практика при тренирането на издръжливостта (с. 104). Действителната стимулация на метаболизма е различна от отбелязаната от автора. Дискусионен е въпросът за приложимостта на предпочитаната норвежка система в детската възраст.

Не мога да избегна критични бележки по отношение на библиографската справка, в която липсват цитирани автори (напр. P.Janssen; W.Kinderman и други) както и наличие на автори с неточни данни (№ 6; 14; 49; 67).

Не се оправдаха очакванията ми да намеря мястото на стрелковата подготовка в предлаганата система, имайки предвид дисертационния труд на Клечоров, показващ по-големият ѝ дял са успешното завършване на състезанието в сравнение с кондиционната подготвеност.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

- Представеният за рецензия дисертационен труд е актуален и отговаря напълно на изискванията за научната степен ДОКТОР.
- Извършена е голяма по обем високо квалифицирана изследователска работа, при това, отговаряща на високите стандарти в тази област.
- Всички резултати са прецизно документирани в таблици и графики, съпроводени от необходимата статистическа обработка.
- Изводите коректно отразяват експерименталните резултати.
- Постигнати са съществени резултати и приноси както за теорията, така и особено за практиката, свързани с оптимизирането на тренировъчния процес в биатлона.
- Представените самостоятелни публикации, са пряко свързани с темата на дисертационния труд.
- Работата поставя редица въпроси, които могат да бъдат обект на бъдещи разработки.
- Спазени са всички законови изисквания за придобиване на докторска степен.

Въз основа на всичко казано убедно ще подкрепя кандидатурата на Валентин Янков Вуков за присъждането му на образователната и научна степен ДОКТОР в професионално направление 7.6.”Спорт”.

Проф. Д.Стефанова, ДН